

2. Готин Т.И. Черноплодная рябина. – М. : Наука, 1955. – 224 с.
3. Калінін М.І., Гузь М.М., Дебринюк Ю.М. Лісове коренезнавство. – Львів : ІЗМН. – 1998. – 338 с.
4. Калинин М.И. Корневые системы деревьев и повышение продуктивности леса. – Львов : Изд-во при Львов. ун-те. 1975. – 176 с.
5. Кощеев А.Л. Распространение и лесоводственные свойства пород и кустарников для полезащитных лесонасаждений. – М.-Л. : Гослесбумиздат, 1950. – 77 с.
6. Курсанов А.Л. Круговорот органических веществ в корневой системе растений // Вопросы ботаники. – М.-Л. : АН СССР, 1954. – С. 131-157.
7. Рахтеенко И.Н. Корневые системы древесных и кустарниковых пород. – М.-Л. : Гослесбумиздат, 1952. – 105 с.
8. Сабинин Д.А. Физиологические основы питания растений. – М. : АН СССР, 1955. – 512 с.
9. Турский А.В. Корневая система древесных пород на степных и пустынных почвах // Доклад ВАСХНИЛ. – М. : ВАСХНИЛ. – 1939. – Вып. 5-6. – С. 27-50.

УДК 630*1

*Ст. наук. співроб. В.Д. Ваколюк – Державне підприємство
"Вінницька лісова науково-дослідна станція"*

ВИЗНАЧЕННЯ СТАНУ ТА ІНТЕНСИВНОСТІ ПІДРОСТУ ДУБА ЗВИЧАЙНОГО ТА СКЕЛЬНОГО У ВІКНАХ ГРУПОВО- ПОСТУПОВИХ ТА ГРУПОВО-ВИБІРКОВИХ РУБАННЯХ І У НАСАДЖЕННЯХ, ПОШКОДЖЕНИХ ЛЬОДОЛАМОМ

Наведено результати визначення стану та інтенсивності дубового підросту на вікнах групових рубань у насадженнях Поділля, пошкоджених льодоламом 2000 р. Встановлено, що кращий приріст за висотою підросту дуба спостерігаємо на вікнах групово-поступового рубання у зрілому насадженні з кращим станом дубового підросту на момент проведення лісосічних робіт. З метою недопущення зниження приросту за висотою підросту цінних порід на вікнах поступових рубань не рекомендується здійснення суцільного вирубування підросту підгінних порід.

Ключові слова: групово-поступові, групово-вибіркові рубки, приріст, вікна в наметі.

*Senior research officer V.D. Vakolyuk – A state enterprise is the
"Vinnytsya forest research station"*

The condition and intensity oak increment ordinary and rocky in windows of gradual felling, in the woods damaged ice damage

The condition and intensity oak increment at windows of group cabins in woods Podillya damaged (injured) ice damage of 2000 is investigated. It is set that the best increase after the height of підросту of oak look after on windows group-gradual deck-house in the mature planting with the best state of oak підросту in the moment of leadthrough of cutting area works. With the purpose of non-admission of decline of increase after the height of підросту of valuable breeds on the windows of gradual deck-houses realization of the continuous felling of підросту of підгінних breeds is not recommended.

Keywords: gradual felling, increment, gap

В умовах удосконалення системи рубань головного користування у лісах України на засадах екологічно-орієнтованого господарства, поступовим рубкам потрібно приділити належну увагу [6].

У 2008 р. на експериментальних групово-поступових та групово-вибіркових рубках у Крижопільському та Чечельницькому ЛП ми здійснили об-

стеження підросту дуба звичайного та скельного у вікнах, створених згідно зі схемою досліджу. На відміну від 2007 р., у нинішньому році догляд за підростом дуба не проводився. Це дало змогу повнішою мірою оцінити вплив неконтрольованих природних процесів на формування дубового підросту у вікнах поступових рубань [5].

У вікні №1, життєздатний підріст дуба звичайного та скельного, займає близько 50 % площі. Здебільшого підріст дуба розташований у центральній частині вікна. Середній приріст підросту дуба, цього року, становить 70 см, середня його висота 175 см, мінімальна та максимальна висоти відповідно 140 та 210 см, що показано на рис. 1. Надґрунтовий покрив розміщений куртинами і представлений яглицею та чіпцем повзучим. У центрі вікна, під зімкнутим наметом із підросту дуба звичайного він відсутній. Підгін представлений грабом звичайним висотою 240 см. Поодинокі трапляються черешня пташина висотою 260 см, ясен звичайний – 220 см та клен польовий – 180 см. Із чагарникових порід ростуть бузина чорна та глід колючий.

Рис. 1. Природне поновлення дуба у вікнах групово-поступового рубання (Чечельницьке ЛП, Бритацьке л-во)

У вікні №2, підріст дуба займає близько 60 % площі. Розташований він переважно у центральній, західній та південній частинах вікна. Приріст підросту, поточного року, становить 30 см, середня його висота 60 см. Трав'яний покрив у центрі вікна – густий і представлений здебільшого у зірочником ланцетолістим та медункою, у південній частині – осокою волосистою. Із підгінних порід, рідко трапляється граб звичайний висотою 180 см, клен польовий – 120 см та черешня пташина – 210 см.

Підріст дуба у вікні №3 займає близько 20 % площі. Більшість його зосереджена у північній частині вікна. Поточний приріст дубового підросту становить 3 см при середній висоті 21 см. Надґрунтовий покрив представлений осокою волосистою. Підріст другорядних деревних та чагарникових порід відсутній.

Рис. 2. Підріст дуба у вікнах групово-поступового рубання

Рис. 3. Ріст дуба без впливу підгінних порід

Дубовий підріст у вікні №4 займає близько 55 % площі. Здебільшого він розташований у центральній та західній частинах вікна. Приріст підросту дуба цього року становить близько 33 см. Середня висота 84 см (рис. 2). У надґрунтовому покриві рідко трапляється зірочник ланцетолистий та осока волосиста. У центрі вікна сильно розрісся підріст із граба звичайного та ясена звичайного висотою до 200 см із чагарникових порід присутній кизил чоловічий.

У вікні №5 підріст дуба займає близько 70 % площі. Переважно він рівномірно розміщений по всій території вікна, за винятком східної частини, де його частка порівняно нижча. Поточний приріст дубового підросту – 7 см за середньої висоти 39 см. Надґрунтовий покрив досить густий і представлений здебільшого осокою волосистою. Супутні породи трапляються рідко і складаються із ясена звичайного, черешні пташиної, граба звичайного, клена польового та поодинокі – береки.

Контроль закладено під наметом насадження. Дубовий підріст займає близько 20 % площі. Поточний приріст підросту дуба – 3 см. Надґрунтовий покрив представлений зірочником ланцетолистим та осокою волосистою. Підріст супутніх порід розташований поодинокі і представлений ясенем звичайним, кленом гостролистим та польовим. Підлісок відсутній.

Нижче наведено характеристику підросту та самосіву дуба звичайного та скельного у вікнах, створених під час проведення перших прийомів групово-поступових та групово-вибіркового рубання (табл. 1).

Порівняно із 2007 р., густота підросту дуба на вікнах експериментальної рубки у 2008 р. значно не змінилась. Значно змінились прирости по висоті дубового підросту у вікнах рубання. Як і у минулому році, у Чечельницькому ЛП, у природному насадженні віком 100 років, найкращий річний приріст

підросту дуба (70 см) помічаємо у вікні №1, площею 171 м², із середньою висотою підросту – 175 см. Також кращий приріст по висоті (30-33 см) спостерігаємо у вікнах №2,4, розміром 277-344 м² та середньою висотою підросту дуба (60-84 см). Вікно №3 має значно менший приріст (3 см) та середню висоту дубового підросту (21 см). На цій ділянці не здійснювали вирубку основного намету, а лише зняли кору, висотою до 1 м та підпиляли луб глибиною до 3 см дерев другого ярусу із граба звичайного. Порівняно з минулим роком знизився приріст по висоті підросту дуба на вікні №5. Це можна пояснити значним задернінням ділянки осокою волосистою та майже суцільним зняттям підросту із підгінних та чагарникових порід, внаслідок чого дубовий підріст почав куштитись (рис. 3).

Табл. 1. Характеристика підросту дуба у вікнах лісостану (Чечельницьке ЛП – вікна №1-5, Крижопільське ЛП – вікна №6-10)

№ вікна	Площа вікна, м ²	Форма	Розміщення у просторі	Густота підросту		Середня висота, см.	Мін. та максимальна висота, см	Приріст, см 2007 р.	Приріст, см 2008 р.	Мін. та максимальн. приріст, см
				на ПП, шт.	на 1 га, тис. шт.					
1	171	круг	-	151	8,8	175	140; 210	46	70	63; 77
2	277	еліпс	Пн.пд.	100	3,6	60	50; 70	15	30	25; 35
3	344	круг	-	46	1,3	18	18; 24	4	3	1; 5
4	344	еліпс	Сх.-зх.	107	3,1	84	48; 120	19	33	27; 39
5	246	еліпс	Пдс.-пнз.	268	10,8	39	37; 41	14	7	5; 9
6	231	еліпс	Сх.-зх.	370	16,1	38	37; 39	10	3	2; 4
7	272	еліпс	Пн.пд.	180	6,6	45	34; 55	9	11	8; 14
8	332	еліпс	Сн.-зх.	236	7,1	33	27; 39	7	3	2; 4
9	532	еліпс	Пн.пд.	692	13,0	51	41; 61	5	9	6; 12
10	76	круг	-	70	9,2	23	16; 30	4,5	2	1; 3
К	36	квадр	-	41	11,3	35	20; 50	3	3	2; 4

У Крижопільському ЛП у культурах із дуба звичайного, кращий приріст (9-11 см) помічаємо у вікнах №7 та №9, площею 272 та 532 м², із середньою висотою підросту дуба (45-51 см). У вікні №10, з незначною площею (76 м²), за середньої висоти дубового підросту 23 см, відмічаємо низький приріст за висотою – до 2 см. Низький приріст по висоті підросту дуба спостерігається на контролі – до 3 см. Порівняно з минулим роком, знизився приріст дубового підросту на вікнах №6 та №8 і становив всього 3 см, що також можна пояснити значним задернінням площі [1].

Загалом, кращий приріст за висотою підросту дуба звичайного та скельного відмічають на вікнах групово-поступового рубання у Чечельницькому ЛП, де застосовувався хлистовий спосіб вивезення деревини. Дерев основного намету звалювали у протилежному від центру вікна напрямку. Деревину забирали із місць рубки не заїжджаючи на вікна. При сортиментному способі вивезенні лісової продукції, у Крижопільському ЛП, було значно більше пошкоджено дубового підросту та ущільнено ґрунт колесами важкої техніки. Необхідно продовжувати заходи зі здійснення доглядів за дубовим

підростом у вікнах деревостану. Наступні етапи групових рубань буде проведено у чергові насінневі роки. У Чечельницькому ЛП насадження, де проводились експериментальні рубки, віком більше 100 років. Йому відповідає групово-поступове рубання, яке розраховане на коротший термін виконання. У Крижопільському ЛП насадження віком за 70 років. Цьому лісостану краще підходить групово-вибіркове рубання, з більшим періодом і кількістю насінневих років, що дасть змогу створити різновікове, складне насадження, у якому повніше буде проходити процес природного відновлення [2].

Висновки

1. При проведенні групово-поступових та групово-вибіркових рубань, з метою збереження дубового підросту, краще підходить хлистовий спосіб вивезення деревини з методом звалювання дерев у бік протилежний від центру вікна.
2. Найкращий приріст підросту дуба звичайного та скельного помічаємо у вікні із частково залишеним підліском та підростом із другорядних порід.
3. Зняття кори дерев другого ярусу, з метою їх ослаблення, для збереження життєздатного дубового підросту на сьогодні не дало належного результату.
4. Кращий приріст за висотою підросту дуба спостерігаємо на вікнах групово-поступового рубання у зрілому насадженні з кращим станом дубового підросту на момент проведення лісосічних робіт.
5. З метою недопущення зниження приросту за висотою підросту цінних порід на вікнах поступових рубань не рекомендується здійснення суцільного вирубань підросту підгінних порід.

Література

1. Вакулюк П.Г., Самоплавський В.І. Лісовідновлення та лісорозведення в рівнинних районах України. – Фастів : Поліфаст, 1998. – 15 с.
2. Дуб – порода третього тисячелеття // Сборник научных трудов. – Гомель : ГТУ. – 1998. – Вып. 48. – 260 с.
3. Дубравы СССР / под ред. А.Б. Жукова. – М.-Л. : Гослесбумиздат. – 1949. – Т. 1, вып. 28. – 352 с.
4. Мелехов И.С. Лесоводство. – М. : ВО Агропромиздат, 1989. – С. 163-174.
5. Молчанов А.А., Губарева В.А. Формирование и рост дуба на вырубках в лесостепи. – М., 1965. – 94 с.
6. Ткач В.П., Михалків В.М. Лісові ресурси України: стан, шляхи переходу на принципи невиснажливого лісокористування, збереження ландшафтного біорізноманіття // Збереження і невиснажливе використання біорізноманіття в Україні: стан та перспективи. – К. : Хімджест, 2003. – С. 107-127.

УДК 630*165.3

Ст. наук. співроб. І.П. Равлюк –

УкрНДІгірліс ім. П.С. Пастернака, м. Івано-Франківськ

ВІДТВОРЕННЯ ЯЛИЦІ БІЛОЇ НА ГЕНЕТИКО-СЕЛЕКЦІЙНІЙ ОСНОВІ У ЛІСАХ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

Запропоновано шляхи використання лісових генетичних ресурсів ялиці білої у селекційних програмах та для потреб насінництва з метою подальшого відтворення лісів з її участю.